

Јазик и дијалектика
Маријариџа ВЕЛЕВСКА
Мира ТРАЈКОВА
Соња ГАВРИЛОВСКА
Ташјана ГОЧКОВА
СТОЈАНОВСКА
Анастасија КИРКОВА
НАСКОВА
Биљана МИРЧЕВСКА
БОШЕВА
Билјана НАУМСКА
САРАКИНСКА
Звонко НИКОДИНОВСКИ
Елена ОНЧЕВСКА

АГЕР
Исмет ОЗМАНИ
Искра ПАНОВСКА
ДИМКОВА
Александра САРЖОВСКА
Драјана КАЗАНЦИОВСКА
Зорица ТРАЈКОВА

Книжевност и култура
Мира БЕКАР
Соња ВИТАНОВА
СТРЕЗОВА
Лучиана ГИДИО
ШРЕМПФ
Марија ГОРГИЕВА
ДИМОВА
Калина МАЛЕСКА
Снежана ПЕТРОВА
Славица СРБИНОВСКА
Искра ТАСЕВСКА
ХАЦИ-БОШКОВА

УНИВЕРЗИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ" - СОФИЈА
Филозофски Факултет "Блаже Кониски" - Скопје

Преведување и толкување
Јасминка ДЕЛОВА
СИЛЈАНОВА
Соња КИТАНОВСКА
КИМОВСКА
Бојана ДОДЕВСКА
Валентина МИЛОШЕВИЌ
СИМОНОВСКА
Радица НИКОДИНОВСКА
Аугија ТАНУШЕВСКА
Владимир ЦВЕТКОВСКИ

Експозеа од зекторски
и магистерски трудови
Бранка ГРИВЧЕВСКА
Кашерина ГУРЧЕВСКА
АТАНАСОВСКА
Геран ИВКОВИЌ
Весна КОЖИНКОВА
Мери ЛАЗАРЕВСКА
Кристина НИКОЛОВСКА
Дијана НИКОДИНОВСКА
Милена САЗДОВСКА
ПИГУЛОВСКА
Магдалена СИМИОНСКА
Нашама СТОЈАНОВСКА
ИЛИЕВСКА
Ирина ТАЛЕВСКА

Прикази и проекти
Руска ИВАНОВСКА
НАСКОВА
Аугија КАПУШЕВСКА
ДРАКУЛЕВСКА
Мирјана АЛЕКСОВСКА
ЧКАТРОСКА

ЖИВНОСТ НАШИТЕ

..... 133	Славица СРБИНОВСКА За етиката и политиката во литературата	265
..... 143	Искра ТАСЕВСКА ХАЦИ-БОШКОВА Жанровските карактеристики на словата на Кузман Шапкарев	281

..... 151 **Преведување и толкување**

..... 159	Јасминка ДЕЛОВА-СИЛЈАНОВА Фраземи со компонента нос во преводите од чешки на македонски јазик	297
-----------	--	-----

..... 179	Соња КИТАНОВСКА-КИМОВСКА, Бојана ДОДЕВСКА Ставот на преведувачите за судскиот превод: состојби и предизвици	309
-----------	--	-----

..... 193	Валентина МИЛОШЕВИЌ- СИМОНОВСКА Преведувањето во времето на фашизмот во Италија	331
-----------	---	-----

..... 205	Радица НИКОДИНОВСКА Културоспецифичните елементи во македонскиот превод на романот „Еден, ниен и сто илјади“ од Луиџи Пирандело	339
-----------	--	-----

..... 223	Лидија ТАНУШЕВСКА Проблеми во преводот на средновековни религиозни текстови за наставни цели	351
-----------	---	-----

..... 241	Владимир ЦВЕТКОСКИ Новото и парафразата во преведувањето кај Георги Сталев	363
-----------	--	-----

..... 255 **Експозеа од докторски и магистерски трудови**

..... 255	Бранка ГРИВЧЕВСКА Преведувачките техники во македонскиот превод на романот Паломар од Итало Калвино (магистерска)	377
-----------	--	-----

**Соња КИТАНОВСКА-КИМОВСКА,
Бојана ДОДЕВСКА**

СТАВОТ НА ПРЕВЕДУВАЧИТЕ ЗА СУДСКИОТ ПРЕВОД: СОСТОЈБИ И ПРЕДИЗВИЦИ

Клучни зборови: судски превод, ставот на преведувачите, перцепции, анкета

Спецификите на судскиот превод

Судскиот превод може општо да се дефинира како документ којшто служи како веродостојна исправа во земјата за којашто е наменет (Mayoral 2003:1). На судскиот превод работи и го заверува преведувач којшто е овластен за тоа, т.н. судски преведувач. Судскиот превод главно опфаќа превод на службени документи (изводи од матични книги на родени, умрени, венчани, дипломи и свидетелства, уверенија за положени испити, патни исправи, документи за добивање визи и за имиграција, документи за посвојување, царински документи, сообраќајни дозволи, финансиски и ревизорски извештаи, секакви видови договори, имотни листови, полномошно, тестаменти, изводи од судски регистар, судска документација, полиси, итн.), но не само тоа. Преводот на секој текст којшто е заверен од страна на судски преведувач е судски превод.

Судскиот превод е единствен тип превод којшто е уреден со закон или други правни акти. Во Република Македонија тоа се Законот за судовите (Сл. весник на РМ бр. 58/06), Судскиот деловник (Сл. весник на РМ бр. 66), Упатството за начинот и условите за поставување, проверка на знаењето и разрешувањето на постојаните судски преведувачи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 28/08) и Правилникот за надоместок на трошоците во постапките пред судовите: Награда за работа на постојаните

судски преведувачи (Службен весник на РМ бр. 1/94). Со овие акти се регулира профилот и дејноста на судските преведувачи. Имено, во чл. 58 од Законот за судовите се пропишуваат условите што треба да ги исполнува кандидатот за судски преведувач, додека со Судскиот деловник се дефинира поимот „постојан судски преведувач“, се уредува постапката за проверка на знаењето на кандидатите за судски преведувачи, постапката за поставување на судските преведувачи, обврските на судските преведувачи (печат и текстот на печатот, дневник на извршени преводи, заверка и текстот и местото на заверката), правото на соодветен надоместок за извршениот превод, условите и постапката за разрешување од должност. Упатството содржи детална разработка на секој од овие чекори, додека Правилникот го пропишува начинот на пресметка и тарифата за паричниот надоместок на судскиот преведувач. Треба да се напомене дека со Правилникот е опфатена наградата само за писмен превод, додека за усно толкување не е наведена награда. Според чл. 32 од Судскиот деловник, постојан судски преведувач е лице кое го положило тестот за проверка на знаење и со решение од Министерот за правда е поставено за постојан судски преведувач на неопределено време за подрачјето на определен суд, а кое врши преведување на говор и писмен текст од македонски на странските јазици и обратно. Судскиот преведувач преведува по барање на судот, државен орган, друга институција или граѓани. Овде треба да се забележи дека постојните правни акти што се однесуваат на судскиот превод не прават разлика меѓу „преведувач“ (преведува пишан текст) и „толкувач“ (преведува говор)¹ онака како што е тоа прифатено од страна на теоретичарите и практичарите на преведувањето и толкувањето, па поимот „постојан судски преведувач“, како што може да се види и од горенаведената дефиниција, се однесува и на лица што вршат преведување и на лица што вршат толкување. Од друга страна, поимот „судски толкувач“ во чл. 31 од Судскиот деловник се однесува на лицата коишто толкуваат од знаковниот јазик и на него, т. е. јазикот на глувите, немите и глувонемите лица. Во овој труд терминот „судски преведувач“ има потесно значење од она што досега се користи во законските текстови и се однесува на лица

¹ Националната класификација на занимања (2015: 15) под шифра 2340 Преведувачи, толкувачи и други лингвисти, прави разлика меѓу преведување и толкување, т. е. меѓу преведувач и толкувач.

што се занимаваат со преведување текст, додека терминот „(судски) толкувач“ се однесува на лицата што толкуваат говор.

Судскиот превод, исто така, е и единствен тип превод за којшто судскиот преведувач може кривично да одговара. За разлика од сите други типови превод, кај судскиот превод преведувачот со својот потпис и печат гарантира не само дека извршил верен превод (во смисла на општоприфатените барања за верност, прецизност и доследност и до содржината и до форматот на текстот) туку и дека сноси морална, материјална и, најважно, кривична одговорност за својата работа. Тоа значи дека доколку преведувачот извршил превод поради којшто корисникот на преводот претрпел некаква штета (на пр. погрешен превод на договор за услуги поради што корисникот претрпел големи финансиски загуби или погрешен превод на сведочење или доказан материјал поради што обвинетиот е неправедно осуден), тој може да биде судски гонет.

Освен од товарот на одговорноста на преведувачот, значењето и тежината на судскиот превод произлегуваат, можеби и најмногу, од обврската на преведувачот кон корисниците на неговите услуги. Таа обврска постои секогаш и кон секого, но несомнено е најголема кога корисник на услугите на судскиот преведувач е лице чиешто права се или може да бидат загрозувани (на пр. осомничен или обвинет во кривична постапка). Оттука улогата на судскиот преведувач треба да се гледа и во поширок контекст: судските преведувачи овозможуваат остварување на основните човекови права и слободи².

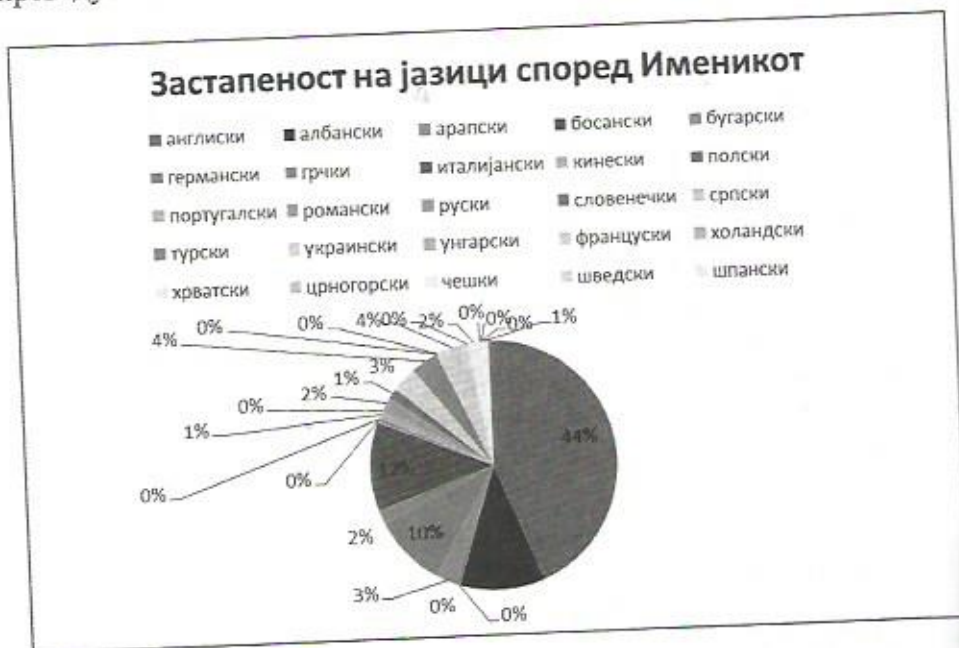
Судскиот превод во Република Македонија

Законската рамка накратко претставена погоре предвидува задолжително водење Именик на поставени постојани судски преведувачи при Министерството за правда на Република Македонија. Според Именикот на поставени постојани судски преведувачи што го

² Согласно со обврските што произлегуваат од Универзалната декларација за човекови права на ОН, чл. 6 од Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи и чл. 47 од Повелбата за основните права на Европската Унија (каде што е утврдено правото на правично судење), и чл. 48 од Повелбата за основните права на Европската Унија (каде што е утврдено правото на одбрана, а за осомничените или обвинетите лица кои не го зборуваат или не го разбираат јазикот на којшто се води кривичната постапка, со цел да се остварат овие две права, утврдено е и право на толкување и преведување), усвоена е Директива на ЕУ (2010/64/EU) на Европскиот парламент и на Советот за правото на толкување и превод во кривични постапки.

води Министерството за правда на Република Македонија, на цела територија на Република Македонија на подрачјето на 27 судови има 3442 судски преведувачи од 25 странски јазици. Најзастапен странски јазик е англискиот јазик со 1508 судски преведувачи или околу 44%, потоа италијанскиот јазик со околу 12%, албанскиот јазик со околу 11%, па германскиот јазик со околу 9,5%, додека јазици од коишто има најмалку судски преведувачи (само 2 секој) се унгарскиот и шведскиот јазик.

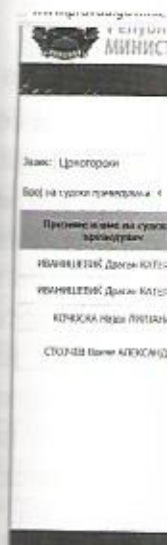
Графикон 1: Застапеност на јазици според Именикот на судски преведувачи

Сепак, оваа статистика треба да се прими само како грубо ориентир поради увидените недоследности. Имено, при увидот во Именикот станува очигледно дека некои имиња на преведувачи за даден јазик се повторуваат за подрачјата на различни судови. На пример, во евиденцијата за португалски јазик вкупниот број преведувачи е 32, додека внимателната анализа на имињата покажува дека има само 4 преведувачи. Ова може да се објасни со методологијата на составување на именикот. Најверојатно преведувачите се наведени според бројот на судови за чиешто подрачје се назначени, а не според името, па така ако еден преведувач е назначен за повеќе судови

неговото и
Тоа може д
иста превед
и еднаш за

Сли

И пок
една од ретки
за судските п
нуди само су
на јазици и с
интересни ас

Освен
од нив, два д
еден магистер
за преведува
Конески“ во С
толкување. По
на судските то
судските толк
толкување од
меѓународните

Македонија, на која
на 27 судови има
западен странски
јазик или околу 44%,
јазикот јазик со околу
јазичи од коишто
се унгарскиот и

Именикот на судски

Именикот

- Бугарски
- Полски
- Српски
- Норландски
- Шпански

Имени само како груб
Имено, при увидот
на преведувачи
на различни судови.
јазик вкупниот број
на имињата покажува
асни со методологијата
ведувачите се наведени
назначени, а не според
ен за повеќе судови,

неговото име се јавува онолку пати за колку што судови е назначен. Тоа може да се види, на пример, за црногорски јазик, каде што една иста преведувачка се јавува двапати, еднаш за Основен суд Скопје 1 и еднаш за Основен суд Скопје 2 (види слика 1).

Слика 1

МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА

ИМЕНИК НА ПОСТАВЕНИ ПОСТОЈАНИ СУДСКИ ПРЕВЕДУВАЧИ

Јазик: Црногорски

Улог: Судија

Преглед на податоци по СУД формат

Број на судски преведувачи: 4

Преведувач и линк до судскиот преведувач	Адреса	Телефон	Е-пошта	За подготвување на Основен акт	Страна на преведувачот	Број на извршен и датум на извршување	Обврска по Судскиот акт (број)	Датум на потпишување на јазик	Забелешка
ИВАНОВИЌ Димитар КАТЕЛИНА	Vukla, Macedonia 402/15 Skopje	070/705 766	katerina.ivanovic@gmail.com	Скопје 1	Црногорски	16-2026/2 (09.10.2014)	20/2014 (11.11.2014)		
ИВАНОВИЌ Димитар КАТЕЛИНА	Skopje, Macedonia 402/15 Skopje	070/705 766	katerina.ivanovic@gmail.com	Скопје 2	Црногорски	16-2026/2 (09.10.2014)	16/2014 (11.11.2014)		
КОЧКА ИЛИЈА АНА	Kosta, Macedonia 402/15 Skopje	070/705 766	kocak@ymail.com	Скопје 2	Црногорски	16-2713/2 (01.10.2008)	12/2008 (09.10.2008)	22/24/2008	Потпишан е
СТОЈКОВ Биле АЛЕКСАНДАР	Skopje, Macedonia 402/15 Skopje	070/547 186	stojkov.alexander.com	Скопје 2	Црногорски	16-2196/2 (20.05.2009)	90/2009 (24.5.2009)		

Преглед Преглед < Страна 1 од 1 > Слика > Појми

Именикот на Судскиот преведувач

И покрај ваквата увидена слабост на Именикот, тој претставува една од ретките алатки преку којашто може да се добие некаква слика за судските преведувачи во Република Македонија. Сепак, Именикот нуди само сувопарна статистика на бројот на преведувачи, бројот на јазичи и судови за коишто се назначени, а не и увид во други интересни аспекти од работата на судските преведувачи.

Освен законските прописи и другите акти што произлегуваат од нив, два дипломски труда (Средојевиќ 2011, Додевска 2015) и еден магистерски труд (Илиевска 2011) изработени на Катедрата за преведување и толкување при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, обработуваат теми во врска со судскиот превод и толкување. Поконкретно, тие главно обработуваат аспекти од работата на судските толкувачи. Средојевиќ (2011) зборува за подготовката на судските толкувачи, додека Илиевска (2011) се осврнува на судското толкување од аспект на теоријата и практиката во македонските и меѓународните судови.

Ваквите трудови имаат своја улога во расветлувањето на различните аспекти од работата на судските преведувачи или толкувачи и нивното место во дискурсот за судскиот превод и толкување не треба да се занемарува. Сепак, може да се каже дека темата за судскиот превод во Република Македонија сè уште не е доволно обработена и остануваат уште многу прашања коишто чекаат одговор. Овој труд има за цел да придонесе кон пополнувањето на таа празнина.

Цел

Целта на овој труд е да се претстават аспекти од состојбата со судскиот превод и судските преведувачи во Република Македонија, како и да се дознаат ставовите и перцепциите на преведувачите за овој тип превод и работа. Некои од прашањата на коишто се стреми да одговори овој труд се: кои се судските преведувачи во Република Македонија и каква е природата на професијата; какво е судското преведување како услуга од аспект на давател и од аспект на корисник; дали е потребна обука за судски преведувачи и каква обука е потребна; ставот на преведувачите за проверката на знаењето на кандидатите за судски преведувачи; ставот на преведувачите во врска со соработката со колегите и клиентите и професионалниот развој.

Методологија

Главната методолошка алатка за ова истражување е прашалникот. Имено, беше спроведена анкета меѓу преведувачите, а за да се согледаат дел од прашањата од аспект на клиент, беше спроведена анкета и меѓу корисниците на услугите на судските преведувачи во судско-правниот систем, т. е. судии, нотари и адвокати.

Анкетата за преведувачите се состоеше од 40 прашања групирани во 5 групи: демографски податоци (со цел да се соберат општи податоци за испитаниците), процес на преведување (за да се добие увид во процесот и предизвиците со коишто се соочуваат преведувачите), преведувањето како услуга (за да се добијат сознанија за одредени деловни аспекти на оваа дејност), обука и акредитација (за да се испита ставот на испитаниците кон подготовката и проверката на знаењето на кандидатите), етика и професионален развој (за да се испита односот на испитаниците кон одредени етички принципи). Анкетата беше спроведена во текот на месец мај

СТАВОТ НА ПРЕ

2015 ГОДИН

и толкувач

преведувач

а беше исп

преведувач

судски пре

достапна за

76 преведув

Анке

во 3 групи

ставот на и

со коишто

ставот на ис

на кандидат

искуството и

беше спровед

нотари и 5 су

Метод

репрезентати

изечат сигур

аспекти на т

професијата

коишто се со

(кога би биле

би се добиле н

потценети пре

слика за општа

досега не е нап

Резултат

Демограф

Анкетат

се преведувачи

Би сакале да из

и Република Маке

подготовката и спр

Во продолжени

коишто ја пополни

коишто ја пополни

2015 година на интернет во групите „Прифатилиште за преведувачи и толкувачи/Translation and Interpreting Round“ и „Игралиште за преведувачи/Trasnslators' Playground“ на социјалната мрежа Фејсбук, а беше испратена и до сите преведувачи членови на „Здружението на преведувачи на Република Македонија (ЗПРМ)“³ во Скопје, како и до судски преведувачи во Куманово. Анкетата беше анонимна и беше достапна за пополнување еден месец. На анкетата одговорија вкупно 76 преведувачи.

Анкетата за клиентите се состоеше од 18 прашања поделени во 3 групи, и тоа: преведувањето како услуга (за да се дознае ставот на испитаниците за квалитетот на услугите и предизвиците со коишто се соочуваат), обука и акредитација (за да се испита ставот на испитаниците кон подготовката и проверката на знаењето на кандидатите), етика и професионален развој (за да се испита искуството и ставот на испитаниците за овие прашања). Анкетата беше спроведена во пишана форма со 20 испитаници (11 адвокати, 4 нотари и 5 судии од Скопје и Куманово).

Методологијата има свои ограничувања во поглед на репрезентативноста (мал број испитаници, при што не може да се влечат сигурни заклучоци), сеопфатноста (можеби некои важни аспекти на темата не се опфатени, на пример, воведувањето во професијата за почетниците, практични секојдневни проблеми со коишто се соочуваат судските преведувачи и сл.) и формулацијата (кога би биле поинаку формулирани некои од прашањата, можеби би се добиле нови сознанија, на пример, прашањето за тоа дали биле потценети преведувачите или клиентите). Сепак, резултатите даваат слика за општата тенденција и се важни, посебно, со оглед на тоа што досега не е направено вакво истражување на оваа тема.

Резултати

Демографски податоци

Анкетата покажа дека најголем дел од испитаниците⁴ (55,3%) се преведувачи по англиски јазик, 17,1% се со германски јазик и 9,2%

³ Би сакале да изразиме огромна благодарност до „Здружението на преведувачи на Република Македонија“ (ЗПРМ) во Скопје за несебичната соработка во текот на подготовката и спроведувањето на оваа анкета.

⁴ Во продолжение на трудот, терминот „испитаниците“ се однесува на лицата коишто ја пополниле анкетата за преведувачи. Онаму каде што се зборува за лицата коишто ја пополниле анкетата за клиенти (правници), тоа е назначено.

од испитаниците работат со италијански јазик. Имаше можност да се наведат повеќе јазици за оние преведувачи кои работат со два или повеќе јазици, при што се јавија следниве комбинации: англиски со италијански, англиски со бугарски, италијански со француски, англиски со шпански и германски со хрватски јазик. Што се однесува до искуството, најголем процент (46,7%) се со искуство од 1 до 5 години, 32% имаат работно искуство од 5 до 10 години и 21,3% од 10 до 20 години. По однос на тоа колку често преведувачите во Република Македонија се занимаваат со судски превод, 21,3% се занимаваат редовно, 54,7% повремено, додека 24% ретко имаат ангажмани што бараат заверка од судски преведувач. Во однос на природата на работниот ангажман, 94,6% од испитаниците кажаа дека не работат во суд како преведувачи со постојан работен однос, туку дека се ангажирани по потреба. Во врска со членувањето во професионални здруженија, 17,3% од испитаниците навеле дека се активни членови во „Здружението на преведувачи на Република Македонија (ЗПРМ)“ додека 78,7% не се членови на ниту едно здружение. Една од главните причини на испитаниците за нечленување во професионални здруженија е социјалната состојба. Тука спаѓаат: ниските примања и неможноста да се одделат средства за членарина, немањето слободно време или живеењето надвор од Скопје. Друга причина е недовербата во самите здруженија, додека дел од испитаниците сметаат дека членувањето во професионалните здруженија во Македонија, за разлика од состојбата во другите држави, не носи никакви бенефиции. дека секое здружение се води од сопствените цели и потреби и дека здруженијата немаат никакво влијание врз преведувачката професија. Трета причина е незадоволството од моменталната ситуација во Република Македонија.

Процес на преведување

Процес на преведување
Што се однесува до предизвиците при процесот на судење преведување, најголем процент од испитаниците се изјаснија дека најчест проблем претставува пренесувањето на форматот на оригиналот во смисла на амблем, грб, печат или лого. Други честы проблеми се: транскрипцијата, односно транслитерацијата на странските имиња и броеви (на пр: странски пасоши), наоѓањето на најсоодветниот еквивалент, посебно кога се работи за правни поими, скратеници и акроними. При преведувањето понекогаш преведувачите

при процесот на судско
таниците се изјаснија
вањето на форматот на
или лого. Други чести
транслитерацијата на
пасоши), наоѓањето на
работи за правни поими,
онскогаш преведувачите

Во однос на предусловите што се потребни за еден судски преведувач да биде успешен, на скала од 1 до 5 испитаниците ги оценуваа следниве критериуми: познавање и примена на соодветната терминологија, лингвистичка оспособеност и во изворниот и во целниот јазик, оспособеност за разбирање на културните специфики, познавање на правниот систем, техничка оспособеност, искуство и оспособеност за истражување. Според одговорите, познавањето и примената на соодветната терминологија (89,3% од испитаниците дале оцена 5) и лингвистичката оспособеност во изворниот и во целниот јазик (86,7% од испитаниците дале оцена 5) се критериумите коишто

најголем број преведувачи ги сметаат за најважни. Втора по важност способност е оспособеноста за истражување (61,6% од испитаниците ја оцениле со оцена 5). Според испитаниците, останатите вештини (техничка оспособеност, оспособеност за разбирање на културните специфики, искуството, познавање на правниот систем) се помалку важни.

На прашањето дали професијата судски преведувач кај нас во Македонија се смета за стресна професија, речиси 60% од испитаниците одговорија дека тоа е делумно стресна професија, 30% сметаат дека професијата е стресна, додека за 8% од анкетираниите професијата судски преведувач не е стресна. Понудена беше и можност да дадат објаснување за својот избор. Како прва и основна причина зошто судските преведувачи во Република Македонија ја сметаат својата професија за стресна е тоа што сносат правна и кривична одговорност со ставањето на својот печат и потпис. За повеќето испитаници краткиот рок е друга причина зошто професијата судски преведувач ја ставаат во групата стресни професии. „Понекогаш не спијам за да го завршам својот дел навреме. Тоа ми претставува голем стрес“ вели еден преведувач. Освен работата под ментален и временски притисок, причинители на стрес се и неразбирливите текстови и нечитливите печати. Дел од испитаниците чувствуваат одговорност за точноста на преводот, а не секогаш може да се сигурни дека превеле соодветно и точно поради тоа што не наоѓаат соодветен материјал што ќе им го потврди извршениот превод. И клиентите сметаат дека професијата на судскиот преведувач е стресна професија.

Преведувањето како услуга

Што се однесува до потребата од услугите на судските преведувачи, 56,8% од испитаниците се изјаснија дека кај нас има потреба од судски превод. Вакво е и мислењето на клиентите. Резултатите покажуваат дека кога луѓето имаат потреба од судски превод, најчесто одат кај оној преведувач за когошто претходно имаат препорака од колега/колешка или, пак, го наоѓаат преку официјалниот именик за судски преведувачи при Министерството за правда на Република Македонија. Понекогаш преведувачите се бараат преку оглас, а се користат и изданијата на Златна книга и препораките од амбасадите. Во однос на тоа каков тип документи најчесто се преведуваат, и правниците и преведувачите сметаат дека во најголем

процент (84%)
ведуваат и из
процент се п
возможи, стат
судските пре
ведоа дека
работи со во
и медицинск
(96%) се при
лица, а на тре
дека вршат с

На пр
54,1% од исп
450 ден./стра
од 300 ден./с
страница не
цена, при шт
дипломи, по
приходот как
дека приходи
цена мислат
се добија сл
ден, но пове
од испитани
тарифирање
им е потреб
68,9% им с
преводот, на
8% не се воо

Обука

На пр
обука, курс
кои одговор
додека 27 н
За 4,1% под

* Ваквиот резу
криза на лица

процент (84%) тоа се свидетелства, дипломи и сертификати. Често се јавуваат и изводи од матични книги и полномоштва, додека во помал процент се преведуваат основачки договори, сообраќајни и возачки дозволи, статуту како и документи за регистрација на фирма. Најретко судските преведувачи се среќаваат со судски покани. Испитаниците наведоа дека преведуваат и тендерска документација, протоколи за работи со воена и медицинска терминологија, финансиски извештаи и медицински потврди. Најчести клиенти на судските преведувачи (96%) се приватни физички лица. По нив следуваат домашни правни лица, а на трето место се студентите. 24% од испитаниците одговорија дека вршат судски преводи за потребите на мигрантите⁵.

На прашањето за цената која ја наплаќаат за судски преводи, 54,1% од испитаниците одговорија дека работат за нето цена од 300-450 ден./страница. 24% одговорија дека работат за цена пониска од 300 ден./страница нето, додека тројца наплаќаат над 600 ден./страница нето. Им беше понудена можност да наведат и друга цена, при што еден од испитаниците одговори дека кога преведува дипломи, понекогаш наплаќа 1200-1500 ден. На прашањето дали е приходот како судски преведувач доволен, 95,5 % го делат мислењето дека приходот не е доволен за егзистенција, а на прашањето која цена мислат дека го одразува нивниот труд како судски преведувач, се добија следните одговори: 450-600 ден., над 600 ден., 1000-1200 ден, но повеќето испитаници се изјаснија за цена над 600 ден. 72,2% од испитаниците сметаат дека треба да има посебни препораки за тарифирање само за судски превод, додека на 23,6% од испитаниците им е потребна јавна дискусија за ова прашање. На најголем процент 68,9% им се познати препораките на ЗПРМ за тарифирање на преводот, на 17,6% им се познати, но сакаат да дознаат повеќе, а само 8% не се воопшто запознаени со таквите препораки.

Обука и акредитација

На прашањето дали за оваа професија е потребна претходна обука, курс или некаква подготовка, 44 од вкупно 76 преведувачи кои одговориле на анкетата сметаат дека е потребна таква обука, додека 27 не се сигурни и се изјаснија дека можеби е потребна. За 4,1% подготовка не е потребна. Мнозинството правници, исто

⁵ Ваквиот резултат е несомнено последица на актуелната состојба со бегалската криза на лицата од Блискиот Исток во периодот кога се спроведувааше анкетата.

така, сметаат дека е потребна обука за судски преведувачи. Што се однесува до тоа кој треба да биде предавач на обуката, околу 50% од испитаниците сметаат дека предавачите треба да доаѓаат од судот, од Министерството за правда и од факултетот, а најмал процент (24%) сметаат дека тие треба да се претставници на „Здружението на преведувачи на Република Македонија (ЗПРМ)“. Еден од испитаниците наведе дека веќе постои катедра за преведување и толкување на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје која нуди квалитетно образование за преведувачи. На прашањето кој би требало да ја организира обуката, 47,3% сметаат дека тоа треба да биде независно тело составено од претставници на соодветните институции, додека околу 20% сметаат дека таква улога треба да има Министерството за правда и факултетот. Најмал процент (5%) се определија за судот. Во врска со тоа кои теми треба да бидат опфатени со обуките, речиси 90% од испитаниците ги сметаат правниот јазик и терминологијата на целниот и изворниот јазик како едни од најважните теми. Околу 73% сметаат дека треба да се вклучат теми како правен систем на Република Македонија, а околу 60% се за теми за софтвери и преведувачки помагала како и административни процедури. 33 испитаници од вкупно 76 сметаат дека во обуката треба да е вклучена и темата „Стандарди за судска етика“.

Едно од прашањата во групата прашања во врска со акредитацијата се однесува на сегашниот тест за проверка на знаењето на судските преведувачи. На прашањето дали тестот е соодветен, резултатите не даваат јасна слика бидејќи речиси 50% од испитаниците сметаат дека тој не е соодветен. Тие сметаат дека тестот е само формалност, премногу е едноставен и лесен, така што секој може да го реши. Некои од испитаниците сметаат дека треба да се заострат условите за прием на тестот: да се има доказ за најмалку 5 год. искуство во преведување, доказ за високо образование, доказ за познавање на странскиот јазик најмалку на ниво Ц1 и, покрај јазичните тестови што се дел од акредитацијата, да се помине обука за судски преведувач и да има построги критериуми за оценување. Може да се заклучи дека според испитаниците сегашниот тест за проверка на знаење во Република Македонија не придонесува за добивање квалитетен кадар. На прашањето каков тип прашања или задачи би требало да содржи тестот за проверка на знаењето, 42,3% од анкетираниите сметаат дека тестот треба да содржи разновидни задачи (опции со заокружување, текстови за препознавање правилен

производ и др.
Еден од анкетираниите наведе дека треба да има како и прашања за Република Македонија. Еден од анкетираниите наведе дека Закон за правен добар пример вклучивме познавање наспроти судскиот јазик а не со правна сметкаат да се тестираат на јазични тестови да се тестираат творечки секој кандидат на неговиот показување повеќето од анкетираниите да се тестираат независно институциите здружени

Еден од анкетираниите наведе дека Во анкетираниите пресметано 84% од анкетираниите и наведоа изјаснија анкетираниите

⁶ Предлага

преведувачи. Што се обуката, околу 50% од да доаѓаат од судот, а најмал процент испитаници на „Здружението ПРМ“. Еден од испитаниците ги сметаат за преведување и толкувачески во Скопје која ги. На прашањето кој сметаат дека тоа треба да бидат прашања на соодветните таква улога треба да бидат. Најмал процент (5%) испитаниците ги сметаат за и изворниот јазик како дека треба да се вклучат Република Македонија, а околу 60% се за како и административни сметаат дека во обуката судска етика“.

прашања во врска со тест за проверка на прашањето дали тестот е бидејќи речиси 50% одговорен. Тие сметаат дека поставен и лесен, така што испитаниците сметаат дека треба да се има доказ за најмалку високо образование, доказ на ниво Ц1 и, покрај критериумите за оценување. Испитаниците сегашниот тест за Република Македонија не придонесува за тој каков тип прашања или проверка на знаењето, 42,3% сметаат дека треба да содржи разновидни прашања за препознавање правилен

превод и директен превод од мајчин на странски јазик и обратно). Дел од анкетираниите сметаат дека освен наведените прашања и задачи на тестот за проверка на знаење за судските преведувачи, треба да има разновидни текстови (не само судски одлуки и закони) како и прашања за правниот систем на странската земја, не само на Република Македонија. Наведоа и дека е потребен посебен тест за консекутивно и симултано толкување.

Една од можностите за тестот предвидена со Предлогот на Закон за судски преведувачи што е во изработка⁶ е препознавање добар превод од неколку понудени преводи. Затоа во анкетата вклучивме прашање дали е тоа соодветен начин на тестирање на познавањата на судскиот преведувач. 60,3% одговорија одречно, наспроти 39% кои одговорија потврдно. „Знаењето кое го поседува судскиот преведувач треба да се покаже дека е стекнато со ретенција, а не со рекогниција“, вели еден од испитаниците. Испитаниците сметаат дека препознавањето не е воопшто соодветно за оценување на јазичните и стручните способности на преведувачот и дека мора да се тестира способноста за преведување. Процесот на преведување е творечка работа и може да има нијанси кои ќе се јават само кога секој кандидат ќе го создаде сопствениот превод што ќе биде израз на неговите познавања. Ставот е дека на таков начин најдобро се покажува познавањето на синтаксата и стручната терминологија. За повеќето испитаници преводот е процес на создавање што не смее да се тестира на начин како што е препознавањето превод. Според испитаниците, тестот за проверка на знаењето треба да го организира независно тело во коешто ќе има претставници од сите соодветни институции како што се: Министерството за правда, универзитетот, здруженијата и сл.

Етика и професионален развој

Во блокот прашања во врска со етиката и етичкото однесување, анкетираниите беа запрашани дали доколку не можат да му излезат во пресрет на клиентот, препорачуваат свој колега или ја делат работата. 84% од анкетираниите судски преведувачи одговорија потврдно и наведоа дека меѓусебно соработуваат. Петмина испитаници се изјаснија дека ниту препорачуваат ниту делат работа со друг. Од анкетираниите беше побарано да се изјаснат дали прифаќаат или не

⁶ Предлагач е Министерството за правда на Република Македонија

прифаќаат превод кога не им е доволно позната проблематиката. Како што може да се види од резултатите, одговорите на ова прашање не даваат јасна слика: 34,7% прифаќаат, додека 32% не прифаќаат.

Во врска со прашањето за професионалниот развој, 97,3% од испитаниците се согласуваат дека треба да се вложува во професионален развој. Јазикот и документите на една држава се жива материја. Се менуваат, растат, се развиваат и секогаш се важни и актуелни, што подразбира дека и преведувачот мора да се надградува. „Специјализацијата на секој преведувач во дадена област е суштинска за да се испорача квалитетен превод. За судскиот преведувач да биде успешен, потребна е специјализација во областа на правото во најмала мера“ е ставот на еден од испитаниците. Повеќето го делат мислењето дека вложувањето во професионален развој ќе им користи за зголемување на квалитетот на преводите како и за нивна промоција. 54,7% од преведувачите одговорија дека редовно вложуваат во професионален развој, додека 38,7% вложуваат повремено. За оние 6,7% кои се изјаснија одречно, понудена беше можност да образложат зошто, при што како главна причина беа наведени финансиите.

Судскиот преведувач: правник или јазичар?

Судскиот превод е текст кој изобилува со правна терминологија. Постојат многу правници кои владеат некој странски јазик и преведуваат, како и многу преведувачи кои не се сигурни во сопствените познавања на правната материја и многу често имаат недоумици кога се соочуваат со правни текстови. Со оглед на овој факт, анкетата вклучи и прашање за двете групи испитаници за да се испита нивниот став во однос на тоа кој би бил подобар преведувач: правникот или лингвистот. 77,3% од испитаниците преведувачи сметаат дека доколку еден правник го владее странскиот јазик, тој може да направи подобар превод од самите преведувачи. Еден преведувач образложи дека еден правник може да го прегледа текстот и да интервенира во терминологијата, но дека не е преведувач за да навлезе во суштината на јазикот. Од друга страна, мнозинството правници сметаат дека подобар преведувач е лингвистот, а не правникот.

Дискусија и заклучоци

Истражувањето даде одговори на првично поставените прашања. Така, како резиме на прашањето за тоа кои се судските преведувачи и каква е професијата судски преведувач, може да се каже следново.

Судските пр
имаат пове
од англиски
Мнозинство
со судски
Професија
професија,
фактор на
од процес
како најчес
преведувач
и речници
користат В
Зак
е во соглас
правда, ме
Именикот
на разиду
се италија
се герман
групата ја
застапен
јазик не е
резултати
и турски
многу пр
Републик
јазици и с
имаат пр
разликув
е веројат
на тоа ук
да се дол
при што,
многу пр
поставен
Ц
врз осно

проблематиката. На ова прашање не прифаќаат. Во развој, 97,3% укажува во професијата се живаат се важни и се надградува. е суштинска преведувач да на правото во нешто го делат кој ќе им користи зна промоција. вложуваат во еремено. За оние да образложат нансиите.

разна термино- странски јазик се сигурни во у често имаат о оглед на овој таници за да се бачер преведувач: преведувачи сме- т јазик, тој може Еден преведувач да текстот и да ач за да навлезе ството правници правникот.

ставените праша- ните преведувачи е каже следново.

Судските преведувачи во Република Македонија работат хонорарно, имаат повеќе од 5-годишно работно искуство, главно преведуваат од англиски јазик и не се членови на професионално здружение. Мнозинството судски преведувачи не се занимаваат исклучиво со судски превод и со таков тип работа се занимаваат повремено. Професијата судски преведувач ја доживуваат како делумно стресна професија, а кратките рокови за извршување на преводот се главниот фактор на стрес. Истражувањето го наведуваат како најтешка фаза од процесот на преведување, додека форматирањето на текстот како најчест проблем. Во однос на помагалата што ги користат при преведувањето, редовно користат поимници и речници (вклучително и речници на интернет), додека од компјутерските алатки најчесто го користат Вордфајст.

Заклучокот во однос на јазикот од којшто најчесто се преведува е во согласност со податоците од Именикот на Министерството за правда, меѓутоа споредбата на наодите од анкетата и податоците од Именикот во однос на застапеноста на останатите јазици укажува на разидување. Имено, според Именикот втори најзастапени јазици се италијанскиот и албанскиот јазик, додека според анкетата тоа се германскиот и италијанскиот јазик, а албанскиот јазик е во групата јазици со најмала застапеност. Исто така, според Именикот застапеноста на турскиот јазик е 3,6%, додека според анкетата тој јазик не е меѓу јазиците што се користат за судски преводи. Ваквите резултати каде што има многу мал одзив на преведувачите со албански и турски јазик може да водат до погрешен заклучок дека тие не се многу присутни и барани кај нас. Меѓутоа, со оглед на тоа што во Република Македонија живеат луѓе кои зборуваат различни мајчини јазици и според Уставот и законот под одредени услови во судницата имаат право да зборуваат на својот мајчин јазик, којшто може да се разликува од јазикот на кој се води постапката (македонскиот), голема е веројатноста овие јазици да се користат многу повеќе отколку што на тоа укажуваат резултатите од анкетата. Ваквите резултати може да се должат на начинот на спроведување на анкетата (на интернет), при што, можеби, преведувачите со албански и турски јазик не се многу присутни или активни во групите на Фејсбук каде што беше поставена анкетата.

Што се однесува до судското преведување како услуга, врз основа на резултатите може да се заклучи следново. Главно

има потреба од судски превод, а главни корисници на услугите на судските преведувачи се физичките лица, при што најчесто се преведуваат свидетелства, дипломи, уверенија, изводи од матични книги на родени и венчани. Најчест начин на „реклама“ за судските преведувачи е препораката од колега, но клиентите го користат и Именикот на поставени постојани судски преведувачи кога имаат потреба од услугите на судски преведувач. Од гледна точка на клиентите, најчестиот проблем со којшто се соочуваат е достапноста на судските преведувачи од ретките јазици (на пр. романски јазик). Најважни фактори за коишто преведувачите сметаат дека придонесуваат за успех во работата се познавањето на изворниот и целниот јазик, познавањето и соодветната примена на стручната терминологија, како и оспособеноста за истражување. Услугите на судските преведувачи се продаваат најчесто за цена од 300 до 450 денари по страница, но заеднички став на сите испитаници е дека таа цена не го одразува вложениот труд и не е доволна за егзистенција. Мнозинството испитаници сметаат дека разумната цена би била во опсег над 600 денари по страница, но и дека треба да постојат посебни препораки за тарифирање за судски превод и различни цени за различни категории документи. Во врска со цената, резултатите, исто така, покажуваат дека голем дел од преведувачите би сакале да дознаат повеќе за пресметките на нето наспроти бруто цена или обратно.

Резултатите го откриваат ставот на преведувачите и во однос на прашањето за обука за судски преведувачи и проверка на знаењето на кандидатите за судски преведувачи. Мнозинството испитаници сметаат дека е потребна обука за судски преведувачи, којашто би требало да опфати теми како: правниот јазик и терминологијата на изворниот и целниот јазик, правниот систем на Република Македонија, административните процедури што треба да ги почитуваат судските преведувачи, но и софтвер и преведувачки алатки и стандарди за судска стика. Ставот на мнозинството испитаници е дека таквата обука треба да ја организира независно тело составено од претставници на соодветните институции, а на неа треба да предаваат, пред сè, искусни преведувачи, но и претставници на Министерството за правда, факултетите и судот. Во однос на проверката на знаењата на кандидатите за судски преведувачи, најголемиот број испитаници сметаат дека сегашниот начин на проверка на знаењата не е соодветен,

а и дека не е соодветна проверката по пат на препознавање точен превод од повеќе понудени опции⁷. Наместо тоа, мнозинството испитаници сметаат дека најсоодветен тип задача за тестот на проверка на знаењата на кандидатите е вршење превод од мајчиниот јазик на странскиот јазик и обратно, како и комбинација од различни типови задачи (превод, опции со заокружување и препознавање). Испитот за проверка на знаењата треба да го организира независно тело составено од претставници на соодветните институции (Министерството за правда, универзитетите, здруженијата).

Конечно, истражувањето дава сознанија и за некои етички аспекти од преведувачката работа како што се: односот на преведувачите кон работата, соработката со колегите и клиентите и професионалниот развој. Така, кога не се во можност да ја прифатат работата, преведувачите најчесто препорачуваат друг колега. Освен со колегите, и односот со клиентите го препознаваат како коректен, при што ниту преведувачите ниту правниците никогаш не се почувствувале потценети од другиот. Што се однесува до прифаќањето превод со непозната проблематика, повеќето преведувачи прифатиле или понекогаш прифаќаат таков превод. Ваквиот резултат укажува на неетичко однесување коешто треба понатаму да се истражи. Во врска со професионалниот развој, речиси сите испитаници сметаат дека треба да се вложува во сопствениот развој, но помал процент редовно вложуваат во својот професионален развој.

Перцепциите на испитаниците за судскиот превод веројатно најмногу доаѓаат до израз во прашањето што претставува сублимат на сите други прашања: кој е подобар судски преведувач, преведувачот или правникот? Интересен наод е што и преведувачите и правниците сметаат дека другиот е подобар судски преведувач. Така за преведувачите, правникот е подобар судски преведувач, а за правниците, преведувачот е подобар судски преведувач. Ваквиот противречен резултат само го потврдува фактот дека судскиот превод има интердисциплинарна природа и претставува симбиоза на правната материја и јазикот, а судските преведувачи треба подеднакво добро да ги владеат и двете, па да бидат и експерти по јазик со солидни познавања од правото и правната терминологија на двата

⁷ Како што предвидува чл. 10, став 4 од Предлогот на Закон за судски преведувачи, за којшто Министерството за правда на Република Македонија отвори јавна расправа во 2013 г.

јазици, или, пак, да бидат експерти по право со солидни познавања на двата јазици.

Препораки за идни чекори

Покрај тоа што откриваат нови сознанија или ги потврдуваат непроверените интуитивни претпоставки, резултатите упатуваат и на некои чекори коишто би можеле да се преземат во иднина на различно ниво (професионално или академско). Прво⁸, да се анимираат што е можно поголем број судски преведувачи, вклучително и од другите јазици во РМ, посебно од албански, турски, српски јазик, за да се вклучат во дискусијата за актуелните прашања и со своето искуство и знаења да придонесат за решавање на отворените прашања. Тоа би можело да се направи преку отворени средби и форуми за дискусија и размена на мислења (на пример, преку професионалните здруженија или по иницијатива на факултетите). Второ, да се воспостави соработка со судските органи за да се овозможи учење низ практика. Ова би било особено корисно за судските толкувачи, но и судските преведувачи би имале корист од директниот контакт со правните стручњаци и директната изложеност на автентичниот правен јазик во говорена и во пишана форма. Трето, да се подготви модел за обука за судски преведувачи. Обуката за судски преведувачи би била наменета за секој што сака да полага за да стане судски преведувач без разлика дали има диплома по јазици или преведување или не. Таа не би била во конфликт со наставните програми на факултетите, туку би претставувала нивно проширување и дополнување. На пример, освен стручни теми (правен систем, компаративно право, компаративна правна терминологија), би содржела и практични совети во врска со секојдневната работа на судскиот преведувач (на пр. како да се постапи ако документот што се преведува има повеќе од една страница⁹; како да се постапи ако документот што се преведува е самиот превод од друг јазик; како да се транскрибираат имињата и називите; запознавање

⁸ Редоследот по којшто се наведени чекорите тука не подразбира приоритетност на чекорите.

⁹ Иако ова е делумно утврдено во чл. 46 од Судскиот деловник, има недоречености и судските преведувачи, а особено, почетниците не се доволно сигурни како треба да постапат, а често се случува различни судски преведувачи различно да постапуваат за една иста работа. Советите и размената на искуство со поискусни колеги би биле од огромна полза, а воедно би воделе и до воедначување на практиките.

со етичките принципи; итн.) или би ги опфатила деловните аспекти на професијата (на пр. како да се склучи договор со корисникот и што треба да опфати договорот; како да се одреди цената на судскиот превод; какви можности за регистрирање на дејноста има; какви даночни обврски има судскиот преведувач; итн.). Со таквата обука би се зацврstile или дополнile знаењата на кандидатите со диплома по јазици или преведување, а таа би придонела и за зацврстување и проширување на знаењата на кандидатите од други профили. Друг можен чекор е да се воведат интердисциплинарни студии по право и преведување на додипломско или постдипломско ниво. Такви студии има, на пример, на програмата за постдипломски студии на Катедрата за право, јазик, преведување и толкување при Универзитетот во Трст, Италија¹⁰ (каде што е отворена првата студиска програма за преведување во Европа) или на програмата за постдипломски студии на Катедрата за лингвистика и преведување при Универзитетот Сити во Хонг Конг¹¹, каде што се нуди насока за јазик и право. Комбинираните студии ќе ја обезбедат неопходната врска меѓу познавањата на јазикот и правото, како и потребните знаења од правниот јазик и терминологија. Четврто, да се изработи тарифник за судски преводи каде што ќе се одредат минималните препорачани цени за различни видови документи. Тарифникот би бил од корист и за преведувачите и за клиентите. Петто, да се отворат можности за професионален развој на судските преведувачи. Тоа може да подразбира дискусии на одредена тема, практични работилници до цели конференции на теми во врска со сите аспекти од судското преведување. Професионалниот развој е важен за секој преведувач, но е особено потребен за ваква специфична професија каква што е судското преведување. И, последно но не помалку важно, да се прават други вакви истражувања во иднина заради собирање автентични податоци од терен и следење на актуелната состојба.

¹⁰ <https://iuslit.units.it/en/department/about-department> (преземено на 24.8.2016 г.)

¹¹ <https://www.cityu.edu.hk/pg/201415/programme/MALS.htm> (преземено на 24.8.2016 г.)

Библиографија

Единици на кирилица:

- Директива (2010/64/EУ) на Европскиот парламент и на Советот од 20 октомври 2010 година за правото на толкување и преведување во кривичната постапка
- Додевска, Бојана. 2015. *Судски превод – практика и стилови на судските преведувачи и нивните клиенти во Република Македонија*. Дипломски труд. Скопје, Филолошкиот факултет „Блаже Конески“
- Европска конвенција за заштита на човековите права и основните слободи
- Закон за судовите. Сл. весник на Р. Македонија бр. 58/06 од 11.05.2006 година
- Илиевска, Јана. 2011. *Судско толкување: теорија и практика*. Магистерски труд. Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“.
- Именик на поставени постојани судски преведувачи. Министерство за правда на Република Македонија. (преземено од <http://www.pravda.gov.mk/sudskipreveduvaci/> на 22.8.2016 г.)
- Национална класификација на занимањата. 2015. Државен завод за статистика на Република Македонија
- Повелба за основните права на Европската Унија
- Правилник за надоместок на трошоците во постапките пред судовите: Награда за работа на постојаните судски преведувачи (Службен весник на РМ бр. 11/88, 27/89, 47/89, 16/90, 11/91, 52/91, 42/92, 6/93, 1/94).
- Предлог на Закон за судски преведувачи. Министерство за правда на Република Македонија. (преземено од <http://www.pravdiko.mk/predlozhen-e-zakon-za-sudski-preveduvachi/> на 24.8.2016 г.)
- Средојевиќ, Исидора. 2011. *Подготовка на судскиот толкувач*. Дипломски труд. Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“.
- Судски деловник. Министерство за правда на Р. Македонија. Сл. весник на РМ бр. 66 од 9.5.2013 година
- Универзална декларација за човекови права на ОН
- Упатство за начинот и условите за поставување, проверка на знаењето и разрешувањето на постојаните судски преведувачи. Министерство за правда на Р. Македонија. „Службен весник на Република Македонија“ бр. 28/08

Единици на латиница

- Mayoral, Roberto. 2003. *Translating Official Documents*. Manchester. St. Jerome

Sonja Kitanovska-Kimovska
Bojana Dodevska

TRANSLATORS' VIEWS ON COURT TRANSLATION:
STATUS AND CHALLENGES

Abstract

Court translation is one of the rare instances of translation that are regulated, at least partially, by the state. Court translations serve as legally valid instruments in the target country and as such pose a number of constraints on the court translator. Court translation is an important bridge between not only two different linguistic and cultural environments, but also between two different legal systems. Bearing all these constraints in mind, it is worth studying the position of court translators in specific working environments. The purpose of this paper is to gather the perceptions of key stakeholders (translators and lawyers) on the situation with court translation in Macedonia as well as the challenges stakeholders are facing. A survey has been conducted among 76 translators and 20 lawyers, which addresses issues of translation process, business aspects of court translation, training and accreditation and ethics and professional development. The results are revealing of the current views of translators on court translation in the Republic of Macedonia. The paper also provides tentative recommendations for future steps at academic and/or professional level.

Key words: court translation, translators' views, perceptions, survey